

**სექცია IV. ეროვნული ეკონომიკის განვითარების
სამართლებრივი, პოლიტიკური და ისტორიულ-
ფილოსოფიური ასპექტები**

**SECTION 3. LEGAL, POLITICAL, HISTORICAL AND
PHILOSOPHICAL ASPECTS OF THE NATIONAL ECONOMY
DEVELOPMENT**

**ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური
ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციის პოლიტიკურ-
ეკონომიკური ასპექტები**

ჯემალ გახოკიძე — პოლიტიკისა და სამართლის
მეცნიერებათა დოქტორი,
სტუ-ს პროფესორი

სოფო მიდელაშვილი — სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი,
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

ჰონკონგის ფენომენი ჩვენთვის მეტად საინტერესო აღმოჩნდა, რადგან 1997 წლის პირველ ივლისს მისი დედასახელმწიფოში დაბრუნება მართლაც უნიკალური მოვლენა და უკვე არსებული რეალობაა. აქედან გამომდინარე მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია კონფლიქტის ჰონკონგის მსგავსად გადაწყვეტის როგორც ისტორიული, ისე პორლიტიკურ-სამართლებრივი და ეკონომიკური ასპექტების ანალიზი.

ნაშრომში გთავაზობთ ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციის მნიშვნელოვან მხარეებს პოლიტიკური და ეკონომიკური თვალსაზრისით.

**Political-economic aspects of the basic law of the
hong kong special administrative region of the
people's republic of china**

Summary

Hong Kong is a very interesting phenomenon for us because its return to the Mother Country on the first day of July 1997 was truly a unique event and the current reality. Therefore we consider it's important to analyze historical as well as political-legal and economic aspects of the solution of the conflict.

In the article, we consider significant political and economic aspects of The Basic Law of Special Administrative Region of Hong Kong.

ჰონკონგი უძველესი დროიდან ჩინეთის ტერიტორიის ნაწილი იყო. ოპიუმის ომის (1840 წელი) შემდგომ ჰონკონგი ოკუპირებულ იქნა დიდი ბრიტანეთის მიერ. 1984 წლის 19 დეკემბერს ჩინეთისა და დიდი ბრიტანეთის მთავრობების მიერ ხელმოწერილ იქნა ერთობლივი დეკლარაცია ჰონკონგის შესახებ და დადასტურდა, რომ 1997 წლის 1 ივლისიდან ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ხელისუფლება აღადგენდა სუვერენიტეტს ჰონკონგზე. ამგვარად, ჩინელი ხალხის დიდი ხნის მისწრაფება განდგომილი რეგიონის დაბრუნების თაობაზე რეალობად იქცა. ეროვნული ერთიანობისა და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვის, ჰონკონგისთვის კეთილდღეობისა და სტაბილურობის შენარჩუნების პირობით, ასევე, მისი ისტორიისა და რეალობის გათვალისწინებით მიღებულ იქნა ერთობლივი გადაწყვეტილება ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსების შესახებ, თანახმად ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 31 მუხლისა, პრინციპით „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“. ფრიად საყურადღებოა, რომ 1984 წლიდან 1997 წლის 1 ივლისამდე, თითქმის 13 წლის განმავლობაში, შუამავლის ფუნქციით მოქმედებდა ერთობლივ მოკავშირეთა ჯგუფი, რომელმაც დაკისრებულ მისიას ბრწყინვალედ გაართვა თავი, რაზეც დამდგარი შედეგი მეტყველებს.

ამასთან, არანაკლებ საინტერესო აღმოჩნდა დიდი ბრიტანეთის განსაკუთრებული პოზიტიური როლი, როგორც ფაქტობრივად შუამავლისა, აღნიშნული პრობლემის მოგვარებასთან დაკავშირებით.

ჩინურ-ბრიტანული დეკლარაციის ხელმოწერის შემდეგ დღის წესრიგში დადგა ჰონკონგის კონსტიტუციის შემუშავების საკითხი. კონსტიტუციის პროექტის შემუშავების მიზნით შეიქმნა მოსამზადებელი კომიტეტი, რომელშიც შევიდნენ როგორც ჰონკონგის, ისე ჩინეთის კომპეტენტური წარმომადგენლები.

1985 წელს ჰონკონგში თავის მხრივ შეიქმნა საკონსულტაციო კომიტეტი, რომელსაც უნდა შეესწავლა კონსტიტუციის პროექტთან დაკავშირებით ჰონკონგის მოსახლეობის მოსაზრებები, შენიშვნები და წინადადებები და მიენიშნებინა კონსტიტუციის მოსამზადებელი კომიტეტისთვის. ამ წესით მუშაობა გაგრძელდა თითქმის სამი წელი.

კონსტიტუციის პირველი პროექტი გამოქვეყნდა 1988 წლის აპრილში, ხუთთვიანი საჯარო კონსულტაციების შემდეგ. მისი ჩასწორებული ვარიანტი უკვე მეორე პროექტის სახით, გამოქვეყნდა 1989 წლის თებერვალში, თუმცა კონსულტაციები კვლავ გრძელდებოდა 1989 წლის ოქტომბრამდე. საბოლოოდ, ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ძირითადი კანონი 1990 წლის 4 აპრილს დაამტკიცა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ეროვნულმა სახალხო კონგრესმა. კონსტიტუცია ძალაში შევიდა 1997 წლის პირველ ივლისს.

კონსტიტუცია შედგება პრეამბულისგან, 9 თავისაგან და სამი დანართისგან.

პრეამბულაში აღნიშნულია, რომ „ჰონკონგი იყო ჩინეთის ტერიტორიის ნაწილი უძველესი დროიდან. იგი ოკუპირებულ იქნა დიდი ბრიტანეთი მიერ 1840 წელს ოპიუმის ომის შემდეგ. 1984 წლის 19 დეკემბერს ჩინეთისა და დიდი ბრიტანეთის მთავრობებმა ხელი მოაწერეს ერთობლივ დეკლარაციას ჰონკონგის თაობაზე და დაადასტურეს, რომ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობა აღადგენს ჰონკონგზე იურისდიქციას 1997 წლის პირველი ივლისიდან. ამგვარად, დაკმაყოფილებულ იქნა ჩინელი ხალხის დიდი ხნის მისწრაფება ჰონკონგის დაბრუნების შესახებ.

ეროვნული ერთიანობისა და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვისა და ჰონკონგისთვის კეთილდღეობისა და სტაბილურობის შენარჩუნების მიზნით, მისი ისტორიისა და რეალობის გათვალისწინებით, ჩინეთის სახალხო რესპუბ-

ლიკამ გადაწყვიტა, აღადგინოს ჰონკონგზე სუვერენიტეტი და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის 31-ე მუხლის საფუძველზე დაარსდეს ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი პრინციპით – „ერთი სახელმწიფო, ორი სისტემა“. ჰონკონგში სოციალისტური სისტემა და პოლიტიკა არ დამკვიდრდება. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ძირითადი პოლიტიკა ჰონკონგთან მიმართებაში ჩინეთის ხელისუფლებამ ასახა ჩინურ-ბრიტანულ ერთობლივ დეკლარაციაში.

ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კონსტიტუციის შესაბამისად, ეროვნული სახალხო კონგრესი ამტკიცებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის კონსტიტუციას, აყალიბებს სისტემებს აღნიშნულ რეგიონში, რათა უზრუნველყვილ იქნეს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ძირითადი პოლიტიკის განხორციელება ჰონკონგთან მიმართებაში“.

როგორც ვხედავთ, პრეამბულაში უცვლელად დაფიქსირდა ჩინეთის ხელისუფლების მიერ ერთობლივ დეკლარაციაში ასახული ყველა გარანტია, რასაც უნდა დაფუძნებოდა ჩინეთ-ჰონკონგის ურთიერთობები 1997 წლის პირველი ივლისიდან. კონსტიტუციის პირველი მუხლის საფუძველზე „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი არის ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის განუყოფელი ნაწილი“. მე-2 მუხლით კი – „ეროვნული სახალხო კონგრესი უფლებამოსილებას ანიჭებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს, ისარგებლოს მაღალი ხარისხის ავტონომიით, ჰყავდეს აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და დამოუკიდებელი სასამართლო ხელისუფლება, მათ შორის, კონსტიტუციის დებულებების შესაბამისად, ჰქონდეს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლება“.

კონსტიტუციის მე-9 მუხლის შესაბამისად ჰონკონგის ხელისუფლების სამივე შტოს, ჩინური ენის გარდა, შეუძლია ოფიციალურ ენად გამოიყენოს ინგლისურიც. ამით ჩინეთმა უდავოდ პატივი სცა და გაითვალისწინა ბრიტანეთის სამომავლო ინტერესები ჰონკონგთან მიმართებაში 1997 წლის შემდეგაც.

ცენტრალურ ხელისუფლებასა და რეგიონს შორის ურთიერთობა კონსტიტუციის მე-12 და მე-13 მუხლებით დარეგულირდა, კერძოდ: ჰონკონგის რეგიონი ისარგებლებს მაღალი ხარისხის ავტონომიით და პირდაპირ დაექვემდებარება ცენტრალურ ხელისუფლებას. ამასთან „ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის

სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ანიჭებს უფლებამოსილებას, საკუთარი საშინაო პოლიტიკა წარმართოს წინამდებარე კონსტიტუციის შესაბამისად”. ეს ადასტურებს, რომ ჩინეთის ხელისუფლება თანახმაა, ჰონკონგმა თავისი საშინაო პოლიტიკა წარმართოს თავისივე კონსტიტუციით.

საყურადღებოა ცენტრალური ხელისუფლების უფლებამოსილება ჰონკონგში საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადებასთან დაკავშირებით, კერძოდ, მე-18 მუხლის მიხედვით „იმ შემთხვევაში, თუ ეროვნული სახალხო კონგრესის მუდმივმოქმედი კომიტეტი გადაწყვეტს, გამოაცხადოს საგანგებო მდგომარეობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არეულობის გამო, რომელიც საფრთხეს უქმნის ეროვნულ ერთიანობასა და უსაფრთხოებას და სიტუაცია რეგიონის კონტროლს არ დაექვემდებარება, ცენტრალურ სახალხო მთავრობას შეუძლია გამოსცეს განკარგულება, რათა რეგიონში ამოქმედდეს შესაბამისი სახელმწიფო კანონმდებლობა”. კონსტიტუციის მე-3 თავი მთლიანად დათმობილი აქვს ჰონკონგის მოქალაქეთა ფუნდამენტურ უფლებებს და მოვალეობებს. 24-ე მუხლის მიხედვით „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მოსახლეობა (“ჰონკონგის მაცხოვრებლები”) შედგება მუდმივი და არამუდმივი მაცხოვრებლებისაგან.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მუდმივი მაცხოვრებელია:

1. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში დაბადებული ჩინეთის მოქალაქე;
2. ჩინეთის მოქალაქე, რომელიც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში უწყვეტად ცხოვრობდა არანაკლებ შვიდი წლის განმავლობაში;
3. (1) და (2) კატეგორიებში ჩამოთვლილ პირთა შვილები;
4. არაჩინელი ეროვნების პირი, რომელიც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში შევიდა მოქმედი სამგზავრო დოკუმენტით, ჰონკონგში ჩვეულებრივ ცხოვრობდა უწყვეტად არანაკლებ შვიდი წლის განმავლობაში და ჰონკონგს მიიჩნევს მის მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად;

5. ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ან დაარსების შემდეგ ჰონკონგში დაბადებული 21 წლის ასაკამდე პირი, რომელიც შეყვანილია მოსახლეობის მე-4 კატეგორიაში;

6. პირველ-მეხუთე კატეგორიებში შეყვანილი პირი, ვისაც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე მხოლოდ ჰონკონგში ცხოვრების უფლება ჰქონდა.

ზემოხსენებულ პირებს აქვთ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში ცხოვრებისა და რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად მუდმივი პირადობის მოწმობის მიღების უფლება, რაც ადასტურებს მათი ცხოვრების უფლებას.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დროებითი მცხოვრები იქნება პირი, რომელიც ცდილობს რეგიონის კანონმდებლობის შესაბამისად მოიპოვოს ჰონკონგის პირადობის მოწმობა, მაგრამ არ აქვს მუდმივად ცხოვრების უფლება”.

ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლება განსაკუთრებულ სიფრთხილეს და პატივისცემას აფიქსირებს ჰონკონგში არსებულ ტრადიციებისა და ძირძველი მოსახლეობის ინტერესების მიმართ. მე-40 მუხლში ვკითხულობთ, რომ “ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში დაცული იქნება კანონიერი ტრადიციული უფლებები და “ახალი ტერიტორიების” ძირძველი მოსახლეობის ინტერესები”.

კონსტიტუციის მე-4 თავი ეხება რეგიონის პოლიტიკურ სტრუქტურას, რომელიც 6 ნაწილისაგან შედგება. პირველი და მეორე ნაწილი განსაზღვრავს მთავარი აღმასრულებლისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების არჩევის, ფორმირების წესს და კომპეტენციას. კონსტიტუციით მთავარი აღმასრულებელი რეგიონის ხელმძღვანელი (მთავრობის მეთაური) და წარმომადგენელია. იგი ანგარიშვალდებულია ცენტრალური სახალხო მთავრობის წინაშე (მისი დანიშვნის, არჩევის წესის შესახებ ქვემოთ, შემდეგ თავში გვექნება მსჯელობა). ხაზგასმულია, რომ მთავარი აღმასრულებელი უნდა იყოს პატიოსანი და საქმისათვის თავდადებული. მისი ფუნქციები და უფლებამოსილება განსაზღვრულია კონსტიტუციის 48-ე მუხლით, რომლის მიხედვით, ის:

- (1) ხელმძღვანელობს რეგიონის მთავრობას;
- (2) პასუხისმგებელია კონსტიტუციისა და სხვა კანონების დაცვაზე, რომელსაც ითვალისწინებს წინამდებარე კონსტი-

- ტუცია და მოქმედებს ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში;
- (3) ხელს აწერს საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებულ კანონპროექტებს და აქვეყნებს კანონებს; ხელს აწერს საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მიღებულ ბიუჯეტს, ბიუჯეტის ანგარიშსა და საბოლოო ანგარიშებს ცენტრალური სახალხო მთავრობის ოქმისთვის;
 - (4) წყვეტს სამთავრობო პოლიტიკას და გამოსცემს ადმინისტრაციულ ბრძანებებს;
 - (5) ცენტრალურ სახალხო მთავრობას დასანიშნად წარუდგენს: დეპარტამენტების მდივნებსა და მდივნის მოადგილეებს, ბიუროს დირექტორებს, კომისარს კორუფციასთან ბრძოლის საკითხებში, აუდიტის კომისიის დირექტორს, პოლიციის კომისარს, იმიგრაციის დირექტორსა და საბაჟო და სააქციზო კომისარს. წინადადებებით შედის ცენტრალური სახალხო მთავრობის წინაშე აღნიშნული თანამდებობის პირების გათავისუფლების თაობაზე;
 - (6) სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად ნიშნავს და ათავისუფლებს მოსამართლეებს ყველა დონეზე;
 - (7) სამართლებრივი პროცედურების შესაბამისად ნიშნავს და ათავისუფლებს საჯარო მოხელეებს;
 - (8) ახორციელებს ცენტრალური სახალხო მთავრობის მითითებებს ამ კონსტიტუციით გათვალისწინებულ საკითხებზე;
 - (9) ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის სახელით წარმართავს საგარეო და სხვა საქმეებს ცენტრალური ხელისუფლების მიერ მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში;
 - (10) საკანონმდებლო საბჭოს წარუდგენს წინადადებებს შემოსავლებთან ან ხარჯებთან დაკავშირებით;
 - (11) საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით წყვეტს უსაფრთხოებისა და სასიცოცხლო მნიშვნელობის საკითხებს, რომელმაც სახელისუფლებო თანამდებობის პირმა ან სხვა პერსონალმა უნდა წარუდგინოს ინფორმაცია საკანონმდებლო საბჭოს ან მის კომიტეტებს;
 - (12) შეიწყალებს სისხლის სამართლის დანაშაულში მსჯავრდებულ პირებს ან უმსუბუქებს მათ სასჯელს.

(13) იხილავს შუამდგომლობებსა და საჩივრებს.

გარდა ამისა, კონსტიტუციის 50-ე მუხლის თანახმად „თუ მთავარი აღმასრულებელი საკანონმდებლო საბჭოს მიერ მეორედ წარმოდგენილ კანონპროექტს არ მოაწერს ხელს ან საკანონმდებლო საბჭო არ მიიღებს მთავრობის მიერ წარდგენილ ბიუჯეტს ან სხვა მნიშვნელოვან კანონპროექტს და ვერც კონსულტაციების შედეგად მოხდება შეთანხმება, მაშინ მთავარ აღმასრულებელს უფლება აქვს, დაითხოვოს საკანონმდებლო საბჭო.

მთავარმა აღმასრულებელმა საკანონმდებლო საბჭოს დათხოვნამდე კონსულტაცია უნდა გაიაროს აღმასრულებელ საბჭოსთან. მთავარ აღმასრულებელს შეუძლია დაითხოვოს საკანონმდებლო საბჭო მხოლოდ ერთხელ უფლებამოსილების ერთ ვადაში”.

ამრიგად, გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ მთავარი აღმასრულებლის უფლებები თითქმის გათანაბრებულია ქვეყნის პრეზიდენტის — მეთაურის საკონსტიტუციო სამართლით აღიარებულ უფლებებთან. ნიშანდობლივია, რომ მთავრობის სტრუქტურაში იქმნება კორუფციასთან ბრძოლის კომისია, რომელიც ანგარიშვალდებულია მთავარი აღმასრულებლის წინაშე. რაც შეეხება სისხლის სამართლის დევნას, მას პროკურატურა უზრუნველყოფს, ხოლო კონტროლს ახორციელებს იუსტიციის დეპარტამენტი. კონსტიტუციის მე-4 თავის მე-3 ნაწილი ეთმობა საკანონმდებლო ხელისუფლებას. საკანონმდებლო ხელისუფლება ჰონკონგში წარმოდგენილია საკანონმდებლო საბჭოს სახით. კონსტიტუციის 67-ე და 68-ე მუხლების თანახმად: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭოს წევრები ჩინეთის მოქალაქეებია, რომლებიც არიან რეგიონის მუდმივი რეზიდენტები და არა აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება. ამასთან, რეგიონში მუდმივად მცხოვრებნი, რომლებიც არ არიან ჩინეთის მოქალაქეები ან აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება, შესაძლებელია არჩეულ იქნენ საკანონმდებლო საბჭოში იმ პირობით, რომ მათი რაოდენობა არ გადააჭარბებს საბჭოს მთელი შემადგენლობის 20 %-ს.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის საკანონმდებლო საბჭო ყალიბდება არჩევნების გზით.

საკანონმდებლო საბჭოს ფორმირების წესი განისაზღვრება ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არსებული ფაქტობ-

რივი ვითარებისა და ეტაპობრივი და თანმიმდევრული პროგრესის პრინციპის შესაბამისად. საბოლოო მიზანია საკანონმდებლო საბჭოს ყველა წევრის საყოველთაო კენჭისყრით არჩევა”. მიუხედავად ამისა, საკანონმდებლო საბჭოს ყველა წევრის არჩევა საყოველთაო კენჭისყრით დღემდე არ არის უზრუნველყოფილი და აქედან გამომდინარე, ჰონკონგელების და ჩინეთის ცენტრალური ხელისუფლების დაპირისპირება ხშირად სწორედ ამითაა გამოწვეული და მას ჩვენ ქვემოთ კიდევ დავუბრუნდებით.

საკანონმდებლო ხელისუფლების არჩევის პირველი ვადა განისაზღვრა 2 წლით, ხოლო შემდგომი ვადები — 4 წლით. მის უფლებამოსილებას განსაზღვრავს 73-ე მუხლი, კერძოდ, საკანონმდებლო ხელისუფლება:

1. იურიდიული პროცედურების შესაბამისად იღებს ან აუქმებს კანონებს, შეაქვს შესწორებები მათში;
2. განიხილავს და ამტკიცებს მთავრობის მიერ წარდგენილ ბიუჯეტს;
3. ამტკიცებს საგადასახადო და საზოგადოებრივ ხარჯებს;
4. მთავარი აღმასრულებლისგან იღებს და განიხილავს ინფორმაციას;
5. განიხილავს მთავრობის მუშაობას;
6. განიხილავს ნებისმიერ ინიციატივას, რომელიც უკავშირდება საზოგადოებრივ ინტერესებს;
7. წყვეტს სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეებისა და უმაღლესი სასამართლოს მთავარი მოსამართლის დანიშვნისა და მოხსნის საკითხს;
8. იღებს და განიხილავს ჰონკონგის მცხოვრებთა საჩივრებსა და განცხადებებს;
9. წყვეტს მთავარი აღმასრულებლის იმპიჩმენტის საკითხს;
10. ზემოაღნიშნული ფუნქციების შესასრულებლად იწვევს პირებს, რომლებსაც შეიძლება ჰქონდეთ ინფორმაცია მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით.

კონსტიტუციის მე-4 თავის მე-4 ნაწილი დათმობილი აქვს სასამართლო ხელისუფლებას.

მე-80 მუხლის თანახმად „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სასამართლოები წარმოადგენენ სასამართლო ხელისუფლებას რეგიონში ყველა დონეზე და ახორციელებენ სასამართლო ძალაუფლებას”.

ჰონკონგში ფუნქციონირებს პირველი ინსტანციის, სააპელაციო და უზენაესი სასა-

მართლო, რითაც სასამართლო ხელისუფლებას მინიჭებული აქვს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების უფლება და რეგულირდება შესაბამისი კანონით. განსაკუთრებით ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ მართლმსაჯულება და სამართალწარმოება ეფუძნება ბრიტანულ კანონმდებლობას და, აქედან გამომდინარე, იყენებს პრეცედენტულ სამართალს. ჰონკონგში შენარჩუნებულ იქნა ჰონკონგის ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი. ამით რეგიონი უდავოდ დაცულ იქნა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში დღემდე არსებული დასჯის უმკაცრესი სისხლის სამართლებრივი პოლიტიკასგან, მათ შორის სიკვდილით დასჯის გამოყენებისაგან. მოსამართლეთა კორპუსის დანიშვნისა და განთავისუფლების პრეროგატივა მთლიანად ჰონკონგის მთავარი აღმასრულებლის და საკანონმდებლო საბჭოს ხელშია და რეგულირდება კონსტიტუციის 88-ე და 90-ე მუხლებით.

კონსტიტუციის 93-ე მუხლის შესაბამისად „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის დაარსებამდე ჰონკონგში მომუშავე მოსამართლეებსა და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლებს უნარჩუნდება სამუშაო ადგილები, ანაზღაურება, შეღავათები, სარგებელი და ექმნება მუშაობის არანაკლებ ხელსაყრელი პირობები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა აფინანსებს მოსამართლეებსა და სასამართლოთა სხვა თანამშრომლებს, რომლებიც როგორც ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნის შემდეგ, ისე მანამდე, გადადგნენ ან მიდიან სამსახურიდან განსაზღვრული წესების შესაბამისად, მიუხედავად მათი მოქალაქეობისა ან საცხოვრებელი ადგილისა”.

ზემოაღნიშნული კონსტიტუციური გარანტიები მიუთითებს იმაზე, რომ ჰონკონგში 1997 წლის პირველი ივლისის შემდეგ ფაქტობრივად შენარჩუნდა სასამართლო ხელისუფლების არა მარტო არსებული სისტემა, არამედ მოსამართლეთა კორპუსის სტაბილურობა.

კონსტიტუციის მე-4 თავის მე-6 ნაწილი ეთმობა საჯარო მოხელეებს. 101-ე მუხლი ადგენს: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია საჯარო სამსახურში დაასაქმოს ბრიტანელი და სხვა ეროვნების მოქალაქე, რომელსაც აქვს მუდმივი პირადობის მოწმობა. მხოლოდ ჩინეთის მოქალაქეებს, მუდმივ რეზიდენტებს, რომლებსაც არა აქვთ უცხო ქვეყანაში ცხოვრების უფლება, შეუძლიათ დაიკავონ შემდეგი თანამდებობები:

დეპარტამენტის მდივანი და მდივნის მოადგილე, ბიუროს დირექტორი, კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის კომისიის წევრი, აუდიტის კომისიის დირექტორი, პოლიციის რწმუნებული, იმიგრაციის სამსახურის დირექტორი და საბაჟოსა და აქციზის რწმუნებული.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას შეუძლია სამთავრობო დეპარტამენტში მრჩეველად დაასაქმოს ბრიტანელი და სხვა ქვეყნის მოქალაქე. შაჟიროების შემთხვევაში, შეიძლება მოწვეულ იქნენ კვალიფიციური კანდიდატები ასევე რეგიონის გარედან, რათა სამთავრობო დეპარტამენტებში შეივსოს პროფესიული და ტექნიკური თანამდებობები. უცხო ქვეყნის მოქალაქეები შეირჩევიან მხოლოდ მათი ინდივიდუალური შესაძლებლობების გათვალისწინებით. ისინი პასუხისმგებელი არიან რეგიონის მთავრობის წინაშე”.

ჩვენი აზრით საყურადღებოა კონსტიტუციის 104-ე მუხლი ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონისადმი ერთგულების თაობაზე, კერძოდ, აღნიშნული მუხლის თანახმად „ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში თანამდებობის დაკავებისას მთავარი აღმასრულებელი, ოფიციალური პირები, აღმასრულებელი საბჭოსა და საკანონმდებლო საბჭოს წევრები, ყველა დონის სასამართლოს მოსამართლეები და სასამართლოს სხვა თანამშრომლები ფიცს დებენ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის ძირითადი კანონის დაცვასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონისადმი ერთგულებაზე”.

კონსტიტუციის მე-5 თავი მოიცავს ეკონომიკას, მათ შორის ფინანსებს, მონეტარულ საქმეებს, ვაჭრობას, მრეწველობას, მინის იჯარას, გადაზიდვებს, სამოქალაქო ავიაციას.

კონსტიტუციის 106-ე მუხლი ცალსახად ადგენს, რომ ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს აქვს დამოუკიდებელი ფინანსები.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი თავის ფინანსურ შემოსავლებს იყენებს მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი მიზნებისათვის და არ გადასცემს მას ცენტრალურ სახალხო მთავრობას.

ცენტრალური სახალხო მთავრობა ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს არ სთხოვს გადასახადების გადახდას”.

გარდა ამისა, კონსტიტუციის 109-ე და 113-ე მუხლებით დადგინდა შემდეგი: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა უზრუნველყოფს სათანადო ეკონომიკური და სამართლებრივი გარემოს შექმნას, რათა შენარჩუნდეს ჰონკონგის, როგორც საერთაშორისო ფინანსური ცენტრის სტატუსი.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მონეტარული და ფინანსური სისტემები იქნება განსაზღვრული კანონის შესაბამისად.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა თვითონ განსაზღვრავს მონეტარულ და ფინანსურ პოლიტიკას, იცავს ბიზნესის თავისუფალ საქმიანობას და ფინანსურ ბაზარს, კანონის შესაბამისად არეგულირებს და ზედამხედველობას უწევს მათ.

ჰონკონგის დოლარი კვლავაც რჩება მოქცევაში.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობას ენიჭება უფლებამოსილება სავალუტო საკითხთან დაკავშირებით, რასაც მთლიანად უჭერს მხარს სარეზერვო ფონდი.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში არ ხორციელდება უცხოური ვალუტის კონტროლის პოლიტიკა. ჰონკონგის დოლარი არის თავისუფლად კონვერტირებადი.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა იცავს კაპიტალის მოძრაობის თავისუფლებას რეგიონის შინგნით და გარეთ.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სავალუტო ფონდს აკონტროლებს რეგიონის მთავრობა უმთავრესად ჰონკონგის დოლარის სავალუტო ღირებულების რეგულაციის მიზნით”.

არავითარ ეჭვს არ იწვევს ის ფაქტი, რომ კონსტიტუციით ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის სრულ გამგებლობაშია რეგიონის ეკონომიკა და ფინანსები. გადაზიდვების სფეროც, მათ შორის სამოქალაქო ავიაცია, რეგიონის გამგებლობაშია. კონსტიტუციის 124-ე და 125-ე მუხლის თანახმად ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი ინარჩუნებს გადაზიდვების მენეჯმენტის ადრინდელ სისტემებს და გადაზიდვათა რეგულაციებს.

ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ცენტრალური სახალხო მთავრობა ანიჭებს უფლებამოსილებას, გააგრძელოს გადაზიდვების რეგისტრაცია და თავისი კანონმ-

დებლობის შესაბამისად გასცეს სერტიფიკატები სახელწოდებით — „ჰონკონგი, ჩინეთი“.

128-ე მუხლი გარანტიას იძლევა, რომ „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობა შექმნის პირობებს და მიიღებს ზომებს, რათა ჰონკონგს შეუნარჩუნდეს საერთაშორისო და რეგიონული საავიაციო ცენტრის სტატუსი“.

135-ე მუხლის მიხედვით „იმ ავიაკომპანიებს, რომელთა ძირითადი საქმიანობა უკავშირდება სამოქალაქო ავიაციას ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონში და რომლებიც დაარსებულია ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის შექმნამდე, მიეცემათ მუშაობის გაგრძელების უფლება“.

კონსტიტუციის მე-7 თავი ადგენს გარკვეულ წესებს საგარეო საქმეების მიმართულებით, მიუხედავად იმისა, რომ ეს სფერო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის გამგებლობაშია. კერძოდ 150-ე და 151-ე მუხლებით: „ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონის მთავრობის წარმომადგენლები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მთავრობის დელეგაციის წევრის რანგში მონაწილეობენ ცენტრალური სახალხო მთავრობის მიერ წარმოებულ დიპლომატიურ მოლაპარაკებებში, რომელიც განიხილავს საკითხს უშუალოდ რეგიონის შესახებ“.

ჰონკონგის სპეციალური ადმინისტრაციული რეგიონი, რაკი იყენებს სახელწოდებას „ჰონკონგი, ჩინეთი“, ინარჩუნებს და ავითარებს ურთიერთობებს, დებს და ახორციელებს შეთანხმებებს უცხო ქვეყნებთან, რეგიონებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან სხვადასხვა სფეროებში, მათ შორის ეკონომიკურ, სავაჭრო, ფინანსურ და მონეტარულ, გადაზიდვის, კომუნიკაციების, ტურიზმის, კულტურისა და სპორტის სფეროებში“.

კონსტიტუციის 157-ე მუხლის თანახმად „ქვეყნის გარეთ საკონსულოებისა და სხვა ოფიციალური ან ნახევრად ოფიციალური მი-

სიების დასაარსებლად ჰონკონგის სპეციალურ ადმინისტრაციულ რეგიონს ესაჭიროება ცენტრალური სახალხო მთავრობის ნებართვა“.

ჰონკონგში იმ სახელმწიფოთა საკონსულოები და სხვა ოფიციალური მისიები, რომელთაც აქვთ ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, შენარჩუნებულია.

ამ გარემოებების გათვალისწინებით ჰონკონგში იმ სახელმწიფოთა საკონსულოები და სხვა ოფიციალური მისიები, რომელთაც არა აქვთ ოფიციალური დიპლომატიური ურთიერთობები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან, ნახევრად ოფიციალური მისიებია.

სახელმწიფოთა მისიებს, რომელთაც არ ალიარებს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, აქვს მხოლოდ არასამთავრობო ინსტიტუტის სტატუსი“.

ჰონკონგის კონსტიტუციის შესახებ უპირველესად უნდა აღინიშნოს, რომ კონსტიტუციაში 1984 წლის ერთობლივი დეკლარაციით აღიარებული პრინციპები სრულედაა ასახული და გაზიარებული. მეორე — ის, რომ კონსტიტუცია მის ამოქმედებამდე 7 წლით ადრე მიიღო და დაამტკიცა ჩინეთის ცენტრალურმა ხელისუფლებამ. ეს იმაზე მიუთითებს, რომ გარდა დიდი ბრიტანეთისა და ჩინეთის ერთობლივი დეკლარაციისა, მიზანშეწონილად ჩაითვალა ჰონკონგ-ჩინეთის მომავალი ურთიერთობებისათვის რამდენიმე წლით ადრე შეექმნათ სამივე მხარისათვის მისაღები კონსტიტუციური გარანტიები, კონსტიტუცია — ძირითადი კანონი, რომელსაც დაეფუძნებოდა არა მარტო ჰონკონგის ხელისუფლების სამივე შტოს — საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების საქმიანობა, არამედ მაქსიმალურ სიცხადეს შეიტანდა კომპეტენციათა და უფლებამოსილებათა გადანაწილებისა და გამიჯვნის საქმეში ცენტრსა და რეგიონს შორის.